

Yle Sápmi

22.3.2016

Yle Sápmin lausunto Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävää ja rahoitusta arvioivalle parlamentaariselle työryhmälle (diaarinumero LVM/1955/05/2015)

Yle Sápmi kiittää mahdollisuudesta lausua parlamentaariselle työryhmälle koskien Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävää ja rahoitusta. *Tässä lausunnossa keskitymme saamenkieliseen julkiseen palveluun, joka on Ylen saamenkielisen toimituksen eli Yle Sápmin (Yle Saame) tehtävä.*

Parlamentaarinen työryhmä on pyytänyt lausuntoa sen tehtävänannossa mainituista asioista. Työryhmän tehtävänä on 1) selvittää Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävän laajuutta, toteuttamistapaa ja rahoituksen tasoa; 2) arvioida Yleisradio Oy:n asemaa ja merkitystä suomalaisilla mediamarkkinoilla; 3) arvioida yhtiön merkitystä demokratian, sananvapauden ja viestinnän monipuolisuuden sekä viestinnän riippumattomuuden kannalta sekä 4) arvioida, miten eduskunnan omistajaohjaus Yleisradioon toteutetaan.

Alla vastauksemme kohta kohdalta. Lopussa saamenkielinen yhteenveto.

1) Yleisradion kautta toteutettu saamenkielinen julkinen palvelu luo arvoa suomalaiseseen yhteiskuntaan ylläpitämällä ja kehittämällä alkuperäiskansa saamelaisten kaikkia kolmea Suomessa puhumaa saamen kieltä ja kulttuuria

Pidämme Suomen yleisradiolakia hyvin merkittävänä, sillä ilman Yleisradion lakisääteistä saamenkielistä julkista palvelua Suomessa ei olisi alkuperäiskansa saamelaisten omakielistä päivittäismediaa. Laissa Yleisradio Oy:stä todetaan, että julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tulee erityisesti [...] 4) kohdella ohjelmatoiminnassa yhtäläisin perustein suomen- ja ruotsinkielistä väestöä, tuottaa palveluja saamen, romanin ja viittomakielellä sekä soveltuvin osin myös maan muiden kieliryhmien kielellä.

Saamenkielisen julkisen palvelun sisällyttäminen lakiin Yleisradio Oy:stä – kaikilla kolmella Suomessa puhutulla saamen kielellä – on linjassa alkuperäiskansa saamelaisten perustuslaillisten oikeuksien kanssa sekä esimerkiksi sen kanssa, mitä asetus alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan voimaansaattamisesta ja YK:n alkuperäiskansojen oikeuksien julistus lausuvat vähemmistökielisten tai alkuperäiskansojen medioista. Suomen perustuslain 17.3 pykälän mukaan saamelaisilla on alkuperäiskansana oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Perustuslain saamelaisoikeudet ovat velvoittavia koko maassa, eivät vain Pohjois-Suomessa. Asetus alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan voimaansaattamisesta sisältää artiklan 11 joukkoviestimistä. Siinä julkisen palvelutehtävän radiota ja televisiota rohkaistaan vähintään huolehtimaan riittävästi siitä, että radio ja televisio lähettävät ohjelmaa alueellisilla tai vähemmistökielillä. Myös järeämmät toimet, kuten ainakin yhden radioaseman ja yhden televisiokanavan perustaminen alueellisilla tai vähemmistökielillä, ovat asetuksen mukaan sallittuja. YK:n alkuperäiskansojen oikeuksien julistuksen artiklassa 16 sanotaan, että alkuperäiskansoilla on oikeus perustaa omia, omakielisiä viestimiä ja käyttää muiden kuin alkuperäiskansojen viestimien kaikkia muotoja ilman syrjintää; lisäksi YK:n alkuperäiskansojen oikeuksien julistuksen 16. artiklassa kehoitetaan valtioita toteuttamaan tehokkaat toimet, joilla varmistetaan, että niiden omistamat viestimet kuvastavat asianmukaisesti alkuperäiskansojen kulttuurista moninaisuutta.

Elpyvät saamen kielet, elinvoimainen saamelaisyhteisö ja saamelaiset veronmaksajat ansaitsevat korkeatasoisen, modernin ja kehityksen kärjessä olevan saamenkielisen julkisen palvelun, joka on kaikkien käytettävissä ympäri Suomea – kaikilla kolmella Suomessa puhutulla saamen kielellä. Suomessa puhutaan kolmea saamen kieltä, jotka ovat kaikki uhanalaisia. Saamen kielet ovat kuitenkin viime vuosina elpyneet, nuoret ovat aikaisempaa kiinnostuneempia palaamaan asumaan saamelaisalueelle ja saamelainen yhteiskunta on aktiivinen ja elinvoimainen. Saamelainen identiteetti ja kielet ovat tärkeitä myös saamelaisalueen ulkopuolella asuville kaupunkisaamelaisille. Pidämme tärkeänä, että Yleisradion tehtävänä on tulevaisuudessakin tuottaa palveluja alkuperäiskansa saamelaisten Suomessa puhumilla kolmella saamen kielellä, sillä medialla on erittäin suuri merkitys pienten kielten ja kulttuurien ylläpitämiselle ja kehitykselle. Monilla ei ole mahdollisuutta kuulla ja lukea saamen kieliä muualla kuin Yle Sápmin palveluissa. Huomionarvoista on, että Yle Sápmi on maailman ainoa media, joka tuottaa radio-, tv- ja verkkosisältöjä inarin- ja koltansaamenkielillä.

2) Saamenkielinen mediapalvelu ei ole kaupallisille toimijoille kannattavaa Suomessa, joten sen järjestäminen Yleisradion kautta on perusteltua jatkossakin

*Saamenkielinen toiminta ei ole kaupallisille toimijoille kannattavaa Suomessa, joten on perusteltua, että jatkossakin saamenkielinen mediapalvelu järjestetään julkisena palveluna Yleisradion kautta. Tarpeeksi suuri saamenkielinen toimitus pystyy palvelemaan eri kohderyhmiä eri välineissä kaikilla kolmella Suomessa puhutulla saamen kielellä. Yleisradion kokonaisuuteen sisällytetty saamelaistoimitus hyötyy yleisradioyhtiön resursseista ja pystyy niiden turvin muun muassa lähettämään omat, valtakunnalliset, suomeksi tekstitetyt tv-uutiset *Yle Oddasat*.*

*Moniäänisyyden kannalta on myös välttämätöntä, että valtion tukia vähemmistökielisellet uutistuotannolle sanomalehdissä (*Lapin Kansa Ságat*) ja kulttuurilehdille (inarin- ja koltansaamenkielinen *Anarâš-lehti*) jatketaan ja mahdollisuuksien mukaan pitkällä aikavälillä myös kasvatetaan.*

*On tärkeää, että Suomen saamelaisväestöä palvelemaan nimenomaan Suomen puolella tuotetuilla sisällöillä (kaikilla kolmella Suomessa puhutulla saamen kielellä) sen sijaan että Suomessa lähetettäisiin esimerkiksi muissa pohjoismaissa tuotettuja saamenkielisiä sisältöjä. Viestinnän keskusliiton ehdotus siitä, että Yleisradion pitäisi ainoastaan tarjota palveluja saamen kielellä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että Yleisradio ainoastaan lähettäisi NRK:n, SVT:n tai SR:n saamenkielisiä palveluja. Näin inarin- ja koltansaamenkieliset palvelut jäisivät kokonaan pois, jutut Suomen saamelaisista Suomessa puhutuilla saamen kielillä kaikissa välineissä vähentyisivät huomattavasti (Norjan ja Ruotsin saamelaistoimituksen kirjoittavat verkkoon enimmäkseen valtakielillä) ja Suomen puolen saamelaisuutisten tuottaminen pohjoismaisiin tv-uutisiin *Oddasatiin* loppuisi.*

Toivottavaa olisi, ettei Yle Sápmin käytettävissä olevien resurssien määrä tulevaisuudessa ainakaan laskisi vaan pitkällä aikavälillä resursseja olisi mahdollista vähitellen lisätä muun muassa saamen kielten elvytyksen tueksi. Yle Sápmi toimii tälläkin hetkellä pienin resurssein (20 toimittajaa, 3 saamen kieltä ja 3 välinettä radio/tv/verkko) ja toimituksessa on viimeisen kolmen vuoden aikana toteutettu ohjelma, jonka tuloksena toimintaa on tehostettu ja järjeistetty huomattavasti. Toimintamallia on uudistettu niin pitkälle, että nykyisillä resursseilla ei ole enää mahdollista tuottaa määrällisesti enemmän sisältöä.

Pienin resurssein toimiva saamelaistoimitus on linjannut, että verkko on Yle Sápmín tärkein uutisväline, radio tärkein kielenelvytysväline ja tv avaa kaikille saamelaista maailmaa ja tarjoaa elämyksiä. Laadullista kehittämistä Yle Sápmíssa tehdään jatkuvasti.

3) Saamenkielinen julkinen palvelu luo arvoa suomalaisen yhteiskuntaan myös tuomalla yhteiskunnalliseen keskusteluun vähemmistön näkökulman sekä tietoa alkuperäiskansa saamelaisista

Saamenkielinen julkinen palvelu on olennainen osa suomalaista demokratiaa, sananvapautta ja viestinnän monipuolisuutta.

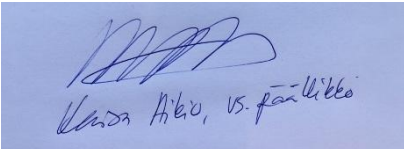
Yle Sápmi luo arvoa yhteiskuntaan tuomalla yhteiskunnalliseen keskusteluun vähemmistön näkökulman ja tietoa alkuperäiskansa saamelaisista, jota muun muassa opetussuunnitelmissa on niukasti. Valtaväestö saa tietoa saamelaisista esimerkiksi suomeksi tekstitettyjen saamenkielisten tv-uutisten ja Yle Sápmín suomenkielisten verkkouutisten kautta.

Ylen strategian 2020 mukaan saamenkielinen palvelu on elintärkeä vähemmistökulttuurin ja -kielen säilymiselle, mutta myös esimerkiksi saamelaiskäräjiin liittyvän demokratian tukijana. Esimerkkinä tästä voidaan mainita Yle Sápmín saamelaiskäräjävaalien 2015 alla tuottama Saamen vaaligalleria ja vaalikone. Näiden palveluiden myötä saamelaiskäräjävaalien äänestäjillä oli ensimmäistä kertaa käytettävissään kattavasti tietoa vaalien ehdokkaista ja heidän näkemyksistään kolmella saamen kielellä, mutta myös suomeksi.

4) Saamelaiskäräjien lausunto osana Yleisradion hallintoneuvoston kertomusta eduskunnalle mahdollistaa saamelaisten muodollisen kuulemisen

Malli, jossa Yleisradion hallintoneuvosto sisällyttää Saamelaiskäräjien lausunnon eduskunnalle antamaansa kertomukseen varmistaa saamelaisten virallisen elimen muodollisen kuulemisen. Käytännön vaikutusta esimerkiksi Yle Sápmín käytössä oleviin resursseihin ei lausunnoilla ole viime vuosina kuitenkaan ollut.

Inarissa 22.3.2016

Kaisa Aikio, v.s. Päällikö

Kaisa Aikio

Päällikön sijainen ja saamenkielisten sisältöjen vastaavan toimittajan sijainen

Yle Sápmi, Inari

LIITE 1: Taustatietoja saamenkielisestä julkisesta palvelusta Suomessa

Yle Sápmi (Yle Saame) toteuttaa yleisradiolaissa säädettyä saamenkielisen julkisen palvelun tehtävää. Yle Sápmi on Suomen ainoa saamenkielinen päivittäismedia.

Yle Sápmi toimii osana Yleisradion Uutis- ja ajankohtaistoiminnan alueorganisaatiota eli UA Suomea. Yle Sápmi päätoimipaikka on Inarissa ja sen organisaatioon kuuluu noin 20 työntekijää Inarissa, Enontekiöllä ja Helsingissä. Yle Sápmi tekee päivittäistä yhteistyötä NRK:n, SVT:n ja SR:n saamelaisoimitusten kanssa. Norjan NRK Sápmilla on noin 100 työntekijää ja Ruotsin Sameradion & SVT Sápmilla noin 35 työntekijää.

Yle Sápmi tuottaa joka arkipäivä sisältöjä radioon, televisioon ja verkkoon kaikilla kolmella Suomessa puhutulla saamen kielellä eli koltansaameksi, inarinsaameksi ja pohjoissaameksi. Yle Sápmi on maailman ainoa media, joka tuottaa radio-, tv- ja verkkosisältöjä inarin- ja koltansaamenkielillä. Toimitus tuottaa uutisia, ajankohtaisohjelmia, hartausohjelmia, arkisto-ohjelmia, lastenohjelmia ja nuorten aikuisten sisältöjä. Lisäksi Yle Sápmi hyödyntää sosiaalisen median tarjoamia mahdollisuuksia olla yleisön kanssa vuorovaikutuksessa.

Saamenkielinen toimitus toteuttaa saamenkielisen julkisen palvelun tehtävää koko Suomessa, sillä suurin osa saamelaisista asuu jo perinteisen kotiseutualueen ulkopuolella. Yle Sápmi tavoitteena on luoda arvoa yhteiskuntaan tuottamalla sisältöjä kolmella saamen kielellä, vahvistamalla saamen kieliä, kulttuuria ja identiteettiä sekä tuomalla yhteiskunnalliseen keskusteluun vähemmistön näkökulman.

Suomessa on noin 10 000 suomalaista, joten lukija- ja katsojalukujen perusteella voidaan arvioida, että Yle Sápmi saamelaisuutiset kiinnostavat laajempaa kuin vain saamelaisia. Yle Sápmi suomeksi tekstitettyjä tv-uutisia (*Yle Oddasat*) katsoo päivittäin keskimäärin noin 120 000 ihmistä. Yle Sápmi nelikieliselä verkkopalvelulla *yle.fi/sapmi* on noin 25 000 lukijaa viikossa. Saamenradion kuuntelijamääriä ei mitata eikä Yle Sápmi sisältöjen tavoitavuutta ja merkitystä yleisölle ole tutkittu virallisesti, mutta siitä on tutkimustietoa, että *Oddasat* (yhteispohjoismaiset saamenkieliset tv-uutiset) ja *Unna Junná* (lasten tv-ohjelma) ovat valtakunnallisesti laajalti tunnettuja ohjelmia.

Saamelaiset ovat EU:n ainoa alkuperäiskansa. Saamelaisia on Suomessa arviolta 10 000, Norjassa noin 50 000, Ruotsissa noin 30 000 ja Venäjällä noin 2 000.

LIITE 2: Čoahkkáigeassu Yle Sámi cealkámušas 22.3.2016 sámegillii (yhteenvedo saameksi)

Parlamentáralaš bargojoavku lea bivdán Yle Sámis iežas cealkámuša áššiin, mat leat máinnašuvvon dan barggus. Bargojoavkku bargun lea 1) čielggadit Yleisradio Oy almmolaš bálvalusa barggu viidodaga, ollašuttinvuogi ja ruhtadeami dási; 2) árvvoštallat Yleisradio Oy sajádaga ja mearkkašumi suopmelaš mediamárkaniin; 3) árvvoštallat fitnodaga mearkkašumi demokratiija, sátnefriijavuoda ja diehtujuhkima mánggabealátvuoda sihke diehtujuhkima sorjjasmeahtunvuoda dáfus sihke 4) árvvoštallat, mo riikkabeivviid oamasteaddjistivren Yleisradio hárrái ollašuttojuvvo.

1) Yleisradio bokte ollašuttojuvvon sámegiel almmolaš bálvalus lasiha árvvu suopmelaš servodahkii, daningo dat bajásdoallá ja ovddida eamiálbmot sápmelaččaid sámegielaid ja kultuvrra

Mii atnit Suoma yleisradiolága hui mearkkašahhtin, daningo dan haga Suomas ii livčče eamiálbmot sápmelaččaid iežasgielat beaivválaš media.

Dat ahte sámegiel almmolaš bálvalus – buot golmma Suomas hállojuvvon sámegillii – lea mielde lágas Yleisradio Oy:s lea linjjás daid rivttiiguin, maid vuodđoláhka dáhkida eamiálbmot sápmelaččaide olles riikkas, sihke dainna maid dadjet earret eará ásahus guovlluid gielaid dahje vehádatgielaid guoski eurohpalaš vuodđogirjji ollašuttimis ja ON eamiálbmogiid vuoigatvuodaid julggaštus.

Ealáskan sámegielat, ealli sámesearvvuš ja sámi vearromáksit ánsašit alla dási, modearna ja oppa áigge ovddosguvlui manni sámegiel almmolaš bálvalusa, man buohkat miehta Suoma sáhttet geavahit – buot golmma sámegillii, mat Suomas hállojuvvojit.

2) Sámegiel mediabálvalus ii leat gávppálaš doaibmiide gánnehahtti Suomas ja danin dan gánneha dás duohkoge ordnet Yleisradio bokte

Lea dehalaš, ahte Suoma sámeálbmot bálvaluvvo namalassii Suoma bealde buvttaduvvon sisdoaluin, golmma sámegillii. Diehtujuhkima guovddášlihttu lea evttohan, ahte Yleisradio bargun galggašii leat dušše *fállat*, ii ieš *buvttadit*, sámegiel sisdoaluid. Dát dárkkuhivčče, ahte Yleisradio beare sáddešii NRK, SVT dahje SR sámegiel sisdoaluid. Dát ii leat dohkкалаš daningo dalle livčče uhceit sisdoalut Suoma beale sámiid birra Suoma beale sámegillii, anáraš- ja nuortalašgiel sisdoalut eai livčče ollenge ja Suoma beale ovttasbargu davviriikalaš sámi tv-odđasiin nogašii.

Lea sávahahtti, ahte Yle Sámi resurssaid mearri ii boahtteáiggis goittot geahppanivčče. Guhkit áigge siste galggašii baicce leat vejolaš oazžut lasseresurssaid earret eará sámegielaid ealáskahttima doarjjan.

3) Sámegiel almmolaš bálvalus lasiha árvvu suopmelaš servodahkii maiddái dan bokte, ahte dat buktá servodatságastallamii vehádaga oainnu sihke eamiálbmot sápmelaččain dieđu, mii váilu earret eará skuvllaid oahppoplánain

Sámegiel almmolaš bálvalus lea guovddášoassi suopmelaš demokratiija, sátnefriijavuoda ja diehtujuhkima mánggabealátvuoda.

Yle strategijja 2020 mielde sámegiel bálvalus lea erenoamaš dehalaš vehádatkultuvrra ja -giela seailumii, muhto maid ovdamearkan Sámediggái laktaseaddji demokratiija doarjjan. Ovdamearkan dás sáhtta namuhit Sámi válgagalleriija ja válgamášena, maid Yle Sápmi buvttadii čavčča 2015 sámediggeválggaide golmma sámegillii ja suomagillii.

4) Sámedikki cealkámuš oassin Yleisradio hálddahusráđi muitalusa riikkabeivviide addá vejolašvuoda sápmelaččaid formála gullamii

Geavatlaččat Sámedikki cealkámušat eai leat lagamus jagiid goittotge váikkuhan ovdamearkan Yle Sámi resurssaide.